

LOVSEKRETARIATET

NOTAT

OM § 71-TILSYNETS KOMPETENCE I FORHOLD TIL FÆRØERNE

FOLKETINGET

1. Sammenfatning

I dette notat belyses Folketingets § 71-tilsyns kompetence med hensyn til forhold på Færøerne, herunder særligt sagsområdet tvang i psykiatrien.

14. september 2017

Ref.: 16-000339-105

Det konkluderes, at § 71-tilsynet er kompetent til at føre tilsyn med behandlingen af administrativt frihedsberøvede personer på Færøerne, så længe det pågældende sagsområde ikke er overtaget af de færøske myndigheder.

Notatet belyser også, hvorvidt § 71-tilsynets kompetence kan afskæres ved Færøernes overtagelse af sagsområder omfattet af tilsynets kompetence eller gennem Færøernes oprettelse af et tilsyn svarende til § 71-tilsynet, samt hvorvidt § 71-tilsynet kan delegerede dele af sin kompetence.

Såfremt et sagsområde overtages af de færøske myndigheder, eller hvis der i fremtiden måtte blive oprettet et færøsk tilsyn svarende til § 71-tilsynet, vurderer Lovsekretariatet, at § 71-tilsynet formentlig fortsat er kompetent til at føre tilsyn med behandlingen af administrativt frihedsberøvede på Færøerne. Det vil formentlig heller ikke være muligt at delegerede tilsynets kompetence i forhold til Færøerne til et eventuelt fremtidigt færøsk tilsyn.

Endelig vurderes det, om § 71-tilsynet kan lade tilrettelæggelsen af sin virksomhed i forhold til Færøerne påvirke af, om der oprettes et færøsk tilsyn svarende til § 71-tilsynet. I et sådan tilfælde er der efter Lovsekretariatets opfattelse ikke noget til hinder for, at § 71-tilsynet vælger at udvise tilbageholdenhed over for fremtidige færøske sager, forudsat § 71-tilsynet ikke i realiteten afskærer sig selv fra at behandle forhold vedrørende Færøerne.

2. Baggrund

Lovsekretariatet udarbejdede et notat af 26. august 2016 om § 71-tilsynets kompetence i forhold til Grønland med særligt henblik på administrativt frihedsberøvede inden for psykiatrien, jf. § 71 alm. del – bilag 86. Notatet blev udarbejdet efter anmodning fra § 71-tilsynets sekretariat. Notatet belyser § 71-tilsynets kompetence med hensyn til forhold i Grønland, herunder særligt sagsområdet tvang i psykiatrien. Notatet belyser desuden, hvorvidt § 71-

tilsynet kan delegere sin kompetence med hensyn til grønlandske forhold såfremt et lignende grønlandsk tilsyn skulle blive oprettet, samt hvorvidt § 71-tilsynet bør lade tilrettelæggelsen af sin virksomhed i forhold til Grønland påvirke af, at sagsområder, inden for hvilke der kan være tale om at foretage administrativ frihedsberøvelse af borgere, er overført til de grønlandske selvstyremyndigheder.

Efterfølgende har sekretariatet for § 71-tilsynet anmodet Lovsekretariatet om at udarbejde et tilsvarende notat vedrørende tilsynets kompetence i forhold til Færøerne.

Dette notat indeholder en beskrivelse af følgende:

- § 71-tilsynets kompetence i forhold til Færøerne med særligt henblik på administrativt frihedsberøvede inden for psykiatrien,
- Hvorvidt § 71-tilsynets kompetence afskæres ved Færøernes overtagelse af visse sagsområder, og om tilsynet kan delegere sin kompetence med hensyn til færøske forhold til et eventuelt oprettet færøsk tilsyn, samt
- Hvorvidt § 71-tilsynet kan lade tilrettelæggelsen af sin virksomhed i forhold til Færøerne påvirke af, om der oprettes et færøsk tilsyn svarende til § 71-tilsynet.

Lovsekretariatet kan generelt henvise til notatet af 23. august 2016 om § 71-tilsynets kompetence i forhold til Grønland, for så vidt angår de generelle betragtninger om tilsynets kompetence iht. grundloven. Lovsekretariatets betragtninger i dette notat vedrørende § 71-tilsynets kompetence i forhold til Færøerne svarer til betragtningerne i notatet vedrørende tilsynets kompetence i forhold til Grønland.

2.1. Om Færøernes hjemmestyreordning

Myndighederne på Færøerne består af en folkevalgt forsamling, Lagtinget, og af en forvaltning, landsstyret, der er oprettet af Lagtinget.

Den færøske hjemmestyreordning blev etableret ved lov nr. 137 af 23. marts 1948 om Færøernes Hjemmestyre. Hjemmestyreloven indeholder en liste over sager og sagsområder, som betragtes som færøske særanliggender, og som de færøske myndigheder kan vælge at overtage. De færøske myndigheder har overtaget den lovgivende og administrative myndighed på en række sagsområder i overensstemmelse med hjemmestyreloven.

I 2005 blev en ny selvstyrelov for Færøerne indført, jf. lov nr. 578 af 24. juni 2005 om de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder. Iht. overtagelsesloven kan de færøske myndigheder overtage samtlige sager og sagsområder, bortset fra statsforfatningen, statsborgerskab, Højesteret, udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik samt valuta- og pengepolitik.

Allerede som følge af hjemmestyreløven af 1948 fik Færøerne mulighed for at overtage sundhedsvæsen, lægevæsen, jordmodervæsen, hospitalsvæsen og apotekervæsen, hvilket også omfattede embedslægerne, kvaksalverlovgivning, bekæmpelse af tuberkulose og andre smitsomme sygdomme, sindssygevesenet og vaccination. De færøske myndigheder har overtaget apotekervæsenet og sundhedsvedtægterne (miljøsager) som særanliggender, mens resten af sundhedsområderne fortsat er fællesanliggender. Hjemmestyret har dog overtaget den lovgivende og administrative myndighed på områderne med bloktilskud i medfør af hjemmestyreløvens § 9 og i henhold til rammelove vedtaget af Folketinget, jf. Statsministeriets oversigt over sagsområder overtaget af de færøske myndigheder. De færøske myndigheder ses således ikke på nuværende tidspunkt at have overtaget sagsområdet tvang i psykiatrien. Der ses heller ikke at være oprettet et færøsk tilsyn, som svarer til § 71-tilsynet.

2.2. § 71-tilsynets kompetence ift. Grønland og Færøerne

§ 71-tilsynet har tidligere anset sig for kompetent til at beskæftige sig med forhold i Grønland ud fra en betragtning om, at tilsynets kompetence er hjemlet i grundlovens § 71, stk. 7, og at grundloven gælder for alle dele af Danmarks Rige, jf. grundlovens § 1. Dette fremgår bl.a. af baggrundsnotat om § 71-tilsynets kompetence i Grønland til brug for tilsynets drøftelse på møde den 1. juni 2016 (§ 71 alm. del – bilag 62). En lignende betragtning må antages at kunne anlægges i forholdet til § 71-tilsynets kompetence ift. Færøerne.

Sundheds- og Ældreministeriet har i et brev af 6. juli 2016 til Grønlandsudvalget givet udtryk for en tilsvarende opfattelse, jf. GRU alm. del – bilag 76:

”Som det fremgår af besvarelsen, lagde Grønlands hjemmestyre op til at oprette sit eget tilsyn med behandlingen af administrativt frihedsberøvede personer. Dette er grundloven ikke til hinder for, men det burde have været anført i besvarelsen, at fordi § 71-tilsynet udleder sin kompetence direkte af grundloven, vil § 71-tilsynet også fortsat være kompetent til at behandle sager om administrativt frihedsberøvede personer i Grønland, selv om Grønlands hjemmestyre opretter sit eget tilsyn herom.

Sundheds- og Ældreministeriet har i forbindelse med den nævnte henvendelse rettet henvendelse til Justitsministeriet, der har bekræftet, at det tilsyn, som er nævnt i grundlovens § 71, stk. 7, er kompetent i forhold til personer, der er frihedsberøvet i psykiatrien i Grønland, selv om Grønland har overtaget det pågældende sagsområde.

Det skyldes, at grundloven finder anvendelse for alle dele af riget, jf. grundlovens § 1. Det vil sige, at grundlovens § 71, stk. 7, finder anvendelse, uanset hvor i riget de pågældende frihedsberøvede personer befinder sig, herunder i Grønland. Der henvises i øvrigt til § 71-tilsynets beretning for sin virksomhed i folketingsåret 2000-01, pkt. 9, hvoraf det bl.a. fremgår, at det er § 71-tilsynets opfattelse, at tilsynets kompetence også omfatter Grønland, eftersom grundloven gælder for alle dele af Danmarks Rige.”

3. Lovsekretariatets overvejelser

Det er Lovsekretariatets vurdering, at § 71-tilsynet må være kompetent til at føre tilsyn med behandlingen af administrativt frihedsberøvede personer på Færøerne inden for sagsområder, som endnu ikke er overtaget af de færøske myndigheder. Som de fremgår ovenfor under afsnit 2.1, ses sagsområdet tvang i psykiatrien ikke at være overtaget på nuværende tidspunkt.

Så længe et sagsområde ikke er overtaget, er myndighedsstrukturen og kompetenceforholdene den samme som i Danmark, medmindre andet konkret er bestemt ved lov. § 71-tilsynet må således være kompetent til at føre tilsyn inden for sådanne sagsområder på samme måde, som hvis frihedsberøvelsen fandt sted i Danmark.

Tilsvarende finder Lovsekretariatet, at meget taler for, at § 71-tilsynet er kompetent over for forhold på Færøerne, så længe der ikke er etableret et tilsyn på Færøerne, som svarer til § 71-tilsynet. Dette gælder, uanset om konkrete sagsområder omfattet af § 71-tilsynets kompetence overtages af de færøske myndigheder, da personer, som frihedsberøves administrativt inden for disse sagsområder, i modsat fald ikke vil være undergivet noget tilsyn som beskrevet i grundlovens § 71, stk. 7.

Det er Lovsekretariatets vurdering, at grundloven formentlig ikke er til hinder for, at der oprettes et færøsk tilsyn svarende til § 71-tilsynet. Hvis et sagsområde er overgået til de færøske myndigheder, og hvis et færøsk tilsyn svarende til § 71-tilsynet etableres, vil § 71-tilsynets kompetence dog efter Lovsekretariatets opfattelse formentlig ikke derved blive afskåret. Sundheds- og Ældreministeriet samt Justitsministeriet giver udtryk for en tilsvarende opfattelse i sit brev af 6. juli 2016 til Grønlandsudvalget, hvor det fremhæves, at § 71-tilsynet udleder sin kompetence direkte af grundloven.

Det er desuden Lovsekretariatets vurdering, at § 71-tilsynets kompetence ikke umiddelbart kan delegeres til andre myndigheder, herunder de færøske myndigheder. Dette skyldes bl.a., at grundlovens § 71, stk. 7, som fastlægger tilsynets kompetence, konkret beskriver tilsynets opgaver og sammensætning. For en uddybende begrundelse henvises til

Lovsekretariatets notat af 26. august 2016 om § 71-tilsynets kompetence i forhold til Grønland.

Såfremt der oprettes et færøsk tilsyn, som svarer til § 71-tilsynet, er der efter Lovsekretariatets opfattelse ikke noget til hinder for, at § 71-tilsynet vælger at udvise tilbageholdenhed over for fremtidige færøske sager. § 71-tilsynet har vid mulighed for selv at tilrettelægge sine aktiviteter, og § 71-tilsynet kan i en sådan situation formentlig med fordel koordinere sine aktiviteter med de færøske myndigheder og vælge at prioritere sine aktiviteter inden for områder, der ikke er underlagt et færøsk tilsyn. Denne praksis bør imidlertid ikke føre til, at § 71-tilsynet i realiteten afskærer sig selv fra at behandle forhold vedrørende Færøerne.